

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kubenovou v právní věci žalobce: **F. P.**, bytem B. 518/20, B., zast. JUDr. Petrem Matějkou, advokátem se sídlem Lidická 23b, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 3. 2015, č. j. MPSV-UM/6207/15/4S-JMK, sp. zn. SZ/396/2015/4S-JMK,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 3. 2015, č. j. MPSV-UM/6207/15/4S-JMK, sp. zn. SZ/396/2015/4S-JMK, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 12.342 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Petra Matějky, advokáta, se sídlem Lidická 23b, Brno.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou žalobou žalobce napadl rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. SZ/396/2015/4S-JMK, č. j. MPSV-UM/6207/15/4S-JMK (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo podle § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky - krajské pobočky v Brně ze dne 8. 1. 2015, sp. zn. ÚP/265366/2014/HN, č. j. 7626/2015/BBA (dále též „Úřad práce“). Tímto rozhodnutím bylo rozhodnuto v souladu s ust. § 3 odst. 4, § 10, § 15 a § 21 zákona č. 11/2006 Sb., o pomoci

v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), nepřiznat žalobci příspěvek na živobytí, a to na základě jeho žádosti podané dne 15. 12. 2014. Proti napadenému rozhodnutí žalobce podává žalobu, neboť rozhodnutí žalovaného považuje za nezákonné.

Žalobce v žalobě ke skutkovému stavu uvedl, že si dne 13. 7. 1994 půjčil od paní E. Ch. částku 500 000 Kč, kterou měl vrátit do 10 let. Tuto částku vynaložil na rekonstrukci bytu v B. na ulici B. 20, který užíval a jehož se stal vlastníkem. Dne 14. 5. 2000 si musel půjčit znovu od paní E. Ch. částku 300 000 Kč, a to na zaplacení peněžitého trestu, který mu byl uložen pravomocným rozsudkem soudu. Jen takto se mohl vyhnout přímému výkonu trestu odnětí svobody. Paní E. Ch. tak dlužil částku celkem 800 000 Kč, přičemž na její žádost tento svůj dluh dne 29. 6. 2004 uznal co do jeho důvodu i výše. Prostřednictvím realitní kanceláře pana V. D. se pokusil svůj byt prodat, přičemž si od něj půjčil částku 136 000 Kč na rekonstrukci bytu, aby bylo možné tento lépe nabízet. Tato půjčka byla zajištěna zástavním právem na předmětném bytu, které bylo zapsáno do katastru nemovitostí. V druhé polovině roku 2013 se žalobce seznámil s panem Z. S., který žalobci nabídl, že si byt žalobce koupí za 850 000 Kč s tím, že zaplatí daň a všechny poplatky s tímto spojené a nechá žalobce v předmětném bytě doživotně bydlet za částku ve výši 5 355 Kč. Vzhledem k tomu, že na bytu vázlo zástavní právo pro pana V. D., trval Z. S. na tom, že nejprve se musí zaplatit dluh, který zástavní právo zajišťovalo. Z. S. tedy půjčil žalobci částku 140 000 Kč (viz smlouva o půjčce ze dne 2. 12. 2013), kterou tento předal na zaplacení dluhu panu V. D. V. D. vystavil dne 3. 12. 2013 kvitanci s úředně ověřeným podpisem a zástavní právo bylo vymazáno z katastru nemovitostí. Půjčku Z. S. žalobce vrátil z kupní ceny, o čemž svědčí potvrzení ze dne 23. 12. 2013. Z kupní ceny žalobce také vypořádal svůj dluh vůči E. Ch., byť ne zcela, jak vyplývá z potvrzení o vrácení půjčky ze dne 23. 12. 2013. Ačkoliv tak žalobce získal prodejem bytu částku 850 000 Kč, použil ji na vypořádání svých dluhů, aby se vyhnul soudnímu sporu a následné exekuci. K dnešnímu dni nadále dluží paní E. Ch. částku 90 000 Kč.

Žalobce poukazuje na to, že žalovaný založil své rozhodnutí na předpokladu, že žalobce disponoval po prodeji bytu částkou 850 000 Kč, což pokládal za dostačující pro určení, že žalobce podle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi nebyl osobou v hmotné nouzi. K tomu žalobce poukazuje na závěry již dříve vyslovené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2006, č. j. 6 Ads 43/2005-51, jenž se sice týká již zrušeného zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, avšak velmi podrobně se zabývá ústavními aspekty odnětí dávky v hmotné nouzi, jež lze plně vztáhnout na posuzovanou věc. Dle citovaného judikátu nelze při posuzování podmínek pro odejmutí dávky pomoci v hmotné nouzi odhlédnout od ústavní direktivy, která zní: stát je povinen zajistit takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek v situaci, kdy je kdokoliv v hmotné nouzi. Pokud takovou pomoc stát zajistit odepře, pak jde o situaci, kterou z hlediska osoby nacházející se v této situaci nutno posuzovat doslova jako *ultima ratio*; jestliže je tento výraz v diplomatické řeči užíván k vyjádření faktu přerušení diplomatických styků, zde dává stát najevo, že s takovou osobou „přerušuje“ přátelský a napomáhající kontakt, neboť se dopustila takových zákonem definovaných jednání či opomenutí, že si prostě pomoc nezaslouží. Pokud

pak zákon takový stav „ultima ratio“ připouští, musí se tak dít za podmínek, jež jsou definovány naprosto jasně a přehledně, logicky právně bezchybně a ve všech souvislostech právního řádu.

Žalobce je tedy přesvědčen o nesprávnosti názoru zastávaného žalovaným, na základě něhož žalobci výhradně kvůli řádnému plnění jeho soukromoprávních povinností správní orgány se rozhodly nepřiznat příspěvek na živobytí, tj. ústavně zaručenou pomoc pro zajištění jeho základních životních podmínek. Nebylo možné po žalobci spravedlivě žádat, aby rezignoval na řádné splnění své soukromoprávní povinnosti a upřednostnil na úkor věřitele úhradu svých vlastních potřeb. Pouhé konstatování, že prioritou osoby v hmotné nouzi je zajištění její základní výživy, nemůže obstát. Žalobce dále odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2014, sp. zn. 6 Ads 95/2013.

Z důvodů výše uvedených žalobce navrhuje, aby soud vydal rozsudek, kterým napadené rozhodnutí zruší a věc vrátí žalovanému k dalšímu řízení.

V písemném vyjádření k žalobě žalovaný popsal průběh správního řízení a uvedl, že žalobce při podání žádosti o příspěvek na živobytí dne 15. 12. 2014 uvedl, že od května 2014, kdy byla dávka příspěvek na živobytí odejmuta, nedošlo v jeho majetkových poměrech k žádným změnám. Úřad práce tedy vycházel ze skutečnosti, že žalobce prodejem bytu získal finanční částku 850 000 Kč, která je dostatečná k zajištění výživy, uspokojení ostatních základních osobních potřeb a k úhradě nákladů spojených s bydlením.

Podle ustanovení § 15 odst. 2 zákona pomoci v hmotné nouzi se pro účely tohoto zákona celkovými majetkovými poměry rozumí hodnota movitého a nemovitého majetku vycházející z jeho zjištěné ceny, kterého lze využít ihned, popřípadě po určité době, pro zvýšení příjmu, a to jak krátkodobě k překlenutí přechodného stavu hmotné nouze, tak dlouhodobě, pokud nelze využít jiné možnosti. Z movitého a nemovitého majetku, uvedeného ve větě první, je vyloučen majetek, jehož prodej nebo jeho jiné využití nelze po osobě vyžadovat. Pokud jde podle poměrů osoby o běžný nemovitý nebo movitý majetek, jehož hodnota je zjevně nízká nebo naopak tak vysoká, že nelze mít pochyby o tom, že majetkové poměry nebrání přiznání dávky nebo naopak jsou na překážku přiznání dávky, nemusí být jeho cena podle zvláštního právního předpisu zjišťována, a v takovém odůvodněném případě lze podle ustanovení § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb. Vzhledem k výše uvedenému žalovaný konstatuje, že Úřad práce rozhodoval na základě skutečností mu známých z předešlých řízení, zejména ze správního řízení o odejmutí příspěvku na živobytí a šlo o takové podklady, které žalobce sám doložil.

Žalovaný dále dodal, že zmocněnec žalobce v podaném odvolání vylíčil skutkový stav celé věci, který vedl žalobce k prodeji bytu, za který získal částku 850 000 Kč se shodným obsahem jako v odvolání proti rozhodnutí o odejmutí příspěvku na živobytí ode dne 1. 5. 2014. Podle ustanovení § 50 odst. 4 správního řádu pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

Dále žalovaný poukázal na to, že zmocněnec žalobce uvedl, že žalobci není v současné době vyplácen příspěvek na živobytí, je nucen se zadlužovat, aby byl schopen zajistit své nejzákladnější životní potřeby a dostává se do dluhové pasti. Dle žalovaného však nelze mít pochyby o tom, že majetkové poměry žalobce jsou na překážku přiznání dávky. Byť žalobce od 7. 5. 2014 není příjemcem příspěvku na živobytí, jeho majetkové poměry jsou takové, že i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení žalobci zaručují dostatečné zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Žalovaný citoval argumenty rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2007, č. j. 6 Ads 75/2006-87, jenž se sice týkal již zrušeného zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, avšak jeho závěry jsou použitelné i za současné právní úpravy, Nejvyšší správní soud konstatoval, že „(...) by bylo zcela v rozporu se smyslem a účelem zákona, kdyby správní orgány při posuzování sociální potřebnosti občanů přihlížely k nejrůznějším dluhům a půjčkám, neboť by se do vztahu hmotné nouze dostal každý, kdo by špatně vyhodnotil svou ekonomickou situaci a vypůjčil by si více, než by byl schopen splácet.“ Žalobce navíc v předešlém řízení o odejmutí příspěvku na živobytí doložil „smlouvy“ o výpůjčce finanční hotovosti ve výši 800 000 Kč, tyto však nemají patřičné náležitosti a jejich doložení se navíc jeví i jako silně účelové. Dle žalovaného všechny žalobcem předložené doklady obsahují podpisy výhradně žalobce. Dle žalovaného je zvláštní i doložené potvrzení, kdy byla částka 710 000 Kč vrácena paní Ch. dne 19. 12. 2013, přičemž smlouva o převodu vlastnictví jednotky byla uzavřena až dne 23. 1. 2014. Prodej předmětného bytu za částku 850 000 Kč je navíc pozoruhodně nízký, neboť srovnatelné byty v předmětné lokalitě se prodávají i za částky násobně vyšší.

Chování žalobce tedy žalovaný vyhodnotil jako účelové a doklady doložené v předešlém řízení o odejmutí příspěvku na živobytí, na které bylo v předmětném řízení odkazováno, jako neprůkazné. V řízení o nepřiznání příspěvku na živobytí žalovaný vycházel především z protokolu ze dne 15. 12. 2014, kde žalobce uvedl, že v jeho majetkových poměrech nedošlo od května 2014, kdy byl příspěvek na živobytí odejmut, k žádným změnám.

Žalovaný proto navrhuje, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Krajský soud zjistil s připojených správních spisů tyto skutečnosti.

Dne 15. 12. 2014 žalobce podal u Úřadu práce žádost o příspěvek na živobytí, k čemuž přiložil prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech, z Informace o užívaném bytě a dokladech o výši měsíčních příjmů, vyplynulo, že žalobce bydlí v bytě č. 1, 2 + 1 na adrese B., B. 20, v nájmu, kde výše měsíčního nájmu činí 5 355 Kč a výše měsíčních úhrad za služby spojené bezprostředně s užíváním bytu činí 3 678 Kč. Žalobce je rozvedený a v měsících září až listopad roku 2014 jeho jediným příjmem byl důchod ve výši 1 523 Kč.

Ze skutečností, které žalobce uvedl v žalobě, i ze skutečností zjištěných z vyjádření žalovaného k žalobě a rozhodnutí obou správních orgánů (I. stupně i II. stupně) vyplynulo, že

žalobce v současné době nemá žádný movitý ani nemovitý majetek, v dřívější době byl vlastníkem bytové jednotky č. 1 v domě B. 20 v B., tento byt však prodal panu Z. S., a to za dohodnutou částku 850 000 Kč, s tím, že pan S. nechá žalobce v bytě doživotně bydlet za dohodnuté nájemné 5 355 Kč. Dále pak žalobce uváděl, že si v roce 1994 zapůjčil od své známé paní E. Ch. částku 500 000 Kč, kterou měl vrátit do 10 let a později v roce 2000 si od stejné známé zapůjčil částku 300 000 Kč. Částku 500 000 Kč si půjčil na rekonstrukci bytu v B. na ulici B. 20 a částku 300 000 Kč na zaplacení peněžitého trestu, který mu byl uložen pravomocným rozsudkem soudu. Celkem, jak uvedl, si od paní Ch. zapůjčil částku 800 000 Kč. Paní Ch. požadovala peníze vrátit v roce 2012 kvůli nemoci své dcery a žalobce, aby měl na vrácení dluhu, svůj byt prodal panu S., když předtím si ještě půjčil od pana V. D. na zrekonstruování koupelny částku 136 000 Kč. Uvedl, že před prodejem bytu panu V. D. uvedenou částku vrátil, paní Ch. však celou částku vrátit nemohl, neboť tolik finančních prostředků již neměl a zatím jí dluží částku 90 000 Kč.

Žalobce tedy dle výše uvedeného nemá žádné finanční prostředky, pobírá pouze důchod ve výši 1 535 Kč měsíčně a Oznámením ze dne 2. 12. 2014, jak soud zjistil z podkladů založeného ve spise, byl žalobci přiznán příspěvek na bydlení ode dne 1. 10. 2014 ve výši 2 928 Kč.

Dále bylo zjištěno z podkladů ve spise, že žalobce je rozvedený, je tedy posuzován jako samostatná osoba.

Dne 15. 12. 2014 byl sepsaný na Úřadu práce s žalobcem protokol a tento zde uvedl, že od května roku 2014, od kdy byla dávka příspěvek na živobytí odňata, nedošlo v jeho majetkových poměrech k žádným změnám.

Dne 8. 1. 2015 Úřad práce vydal pod sp. zn. UP/265366/2014/HN, č. j. 7626/2015/BBA rozhodnutí, kdy rozhodl tak, že nepřiznal žalobci příspěvek na živobytí. V odůvodnění rozhodnutí bylo uvedeno, že pro účely posouzení nároku na dávku je v souladu s ust. § 2 zák. č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů posuzován samostatně. Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje příjem v případě podání žádosti o dávku, je dle ust. § 10 odst. 2 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi u opakujících se dávek období tří kalendářních měsíců předcházejících aktuálnímu kalendářnímu měsíci, tedy období od září do listopadu roku 2014. Rozhodným obdobím pro zjišťování plnění podmínek pro účely posouzení vzniku nároku na dávku je dle ust. § 10 odst. 5 zák. o pomoci v hmotné nouzi kalendářní měsíc předcházející aktuálnímu kalendářnímu měsíci, tedy listopad 2014.

V odůvodnění pak dále uvedeno, že při podání žádosti písemně do protokolu žalobce sdělil, že v jeho majetkových poměrech nedošlo k žádným změnám od května roku 2014, kdy žalobci byl příspěvek na živobytí odejmut, a to rozhodnutím ze dne 14. 8. 2014. Úřad práce určil v souladu s ust. § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi, že žalobce není osobou v hmotné nouzi, neboť jeho celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění obživy a ostatních základních osobních potřeb. Úřad práce tedy nadále vycházel ze skutečnosti, že žalobce při prodeji bytu získal finanční částku ve výši 850 000 Kč, tedy pro účely dávky příspěvek

na živobytí nebyl uznán za osobu v hmotné nouzi, neboť jeho celkové sociální a majetkové poměry s odkazem na ust. § 3 odst. 4 zák. o pomoci v hmotné nouzi a na ust. § 15 téhož zákona jsou i dále toliko dostatečné, že žalobci zaručují zajištění jeho výživy, uspokojení základních osobních potřeb a i úhradu nákladů spojených s bydlením.

Žalobce s uvedeným rozhodnutím nesouhlasil, podal proti němu odvolání, v němž uváděl tytéž skutečnosti, jaké později uváděl v žalobě.

Žalovaný pak napadeným rozhodnutím ze dne 31. 3. 2015 sp. zn. SZ/396/2015/4S-JMK č. j. MPSV-UM/6207/15/4S-JMK, dle § 90 odst. 5 správního řádu odvolání zamítl a rozhodnutí Úřadu práce potvrdil.

Z odůvodnění rozhodnutí mj. vyplynulo, že zákon o pomoci v hmotné nouzi ukládá orgánu pomoci v hmotné nouzi pro účely posuzování stavu hmotné nouze zkoumat sociální a majetkové poměry osoby žádající dávku pomoci v hmotné nouzi. Jak již bylo uvedeno výše, žalobce získal z prodeje bytu částku 850 000 Kč, která po odpočtu částky, která podle zvláštních předpisů výkonu rozhodnutí nepodléhá, a to dvojnásobek životního minima jednotlivce ve výši 6 820 Kč činila částku 843 180 Kč. Uvedenou částku měl tak žalobce použít na zajištění své výživy a ostatních osobních potřeb a k úhradě nákladů na bydlení. Částka životního minima jednotlivce činí měsíčně 3 410 Kč, dle formuláře Informace o bytu činí náklady na bydlení nájemné ve výši 5 355 Kč měsíčně a 3 678 Kč měsíční úhrada za služby spojené bezprostředně s užíváním bytu. Z výše uvedeného vyplývá, že nelze mít pochyby o tom, že majetkové poměry žalobce jsou na překážku přiznání dávky. Byť žalobce od 1. 5. 2014 není příjemcem příspěvku na živobytí, jeho majetkové poměry jsou takové, že i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení žalobce zaručují dostatečné zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Pokud jde o samotné zdůvodnění rozhodnutí Úřadu práce, které má žalobce za nepřezkoumatelné, žalovaný konstatoval, že Úřad práce uvedl důvody výroku, proč nebylo vyhověno žádosti odvolatele o dávky pomoci v hmotné nouzi. Z důvodu větší srozumitelnosti má rozhodnutí obsahovat, jak byly splněny jednotlivé podmínky nároku, v tomto konkrétním případě ty podmínky, které ovlivňují posouzení stavu hmotné nouze osoby, a z tohoto pohledu je odůvodnění napadeného rozhodnutí jasné a vztahující se ke konkrétnímu případu. Z důvodu větší srozumitelnosti měl Úřad práce uvést částku životního minima jednotlivce včetně úvahy, jak následně hodnotil majetkové poměry odvolatele. Žalovaný tuto část odůvodnění doplnil, neboť ve vztahu ke všem okolnostem individuální situace žalobce, se s postupem Úřadu práce ztotožnil, přičemž vycházel z obecné zásady, že správní řízení I. a II. stupně tvoří jeden celek. V tomto směru pak odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75.

Posouzení věci krajským soudem

Při prvotním posouzení krajský soud v rozsudku ze dne 11. 1. 2017, č. j. 41 A 32/2015-29, žalobu pro nedůvodnost zamítl, neboť dospěl k závěru, že žalobce není osobou v hmotné nouzi, protože jeho celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že žalobci

mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění jeho výživy a ostatních základních potřeb. Soud se neztotožnil se stanoviskem žalobce v tom smyslu, že musel vrátit dluhy, které měl a z kupní ceny za byt mu nezbyly žádné finanční prostředky, které by mohl použít na zajištění své výživy nebo ostatních základních osobních potřeb. Jednak soud uvedl, že skutečnost, že by paní Ch. žalobci zapůjčila částku 800 000 Kč a že by jí žalobce tyto finanční prostředky vrátil z kupní ceny za byt po jeho prodeji, v podstatě ničím žalobce nedoložil a pokud by známá žalobce paní Ch. mu zapůjčila tak vysokou částku jako je 800 000 Kč, zřejmě by v tomto směru existoval úplně jiný doklad, a to zejména smlouva o půjčce, podepsaná oběma stranami, a potvrzení paní Ch. o tom, kdy a jakou částku od žalobce přijala. Dále dle krajského soudu v roce 2014 nemohla být kupní cena předmětného bytu pouze 850 000 Kč, a to bytu zrekonstruovaného, neboť žalobce uváděl, že si od paní Ch. právě na rekonstrukci bytu zapůjčil 500 000 Kč a dalších téměř 140 000 Kč, které si později také půjčil, vložil do rekonstrukce koupelny, takže celková cena rekonstrukce bytu by byla téměř 636 000 Kč a dle soudu bylo nepravděpodobné, že kupní cena tohoto bytu by byla pouze o 200 000 Kč více, než stála pouze rekonstrukce bytu. Takovéto tvrzení je naprosto neuvěřitelné a ani soud neuvěřil, že za byt 2 + 1 v osobním vlastnictví v Brně, byt zrekonstruovaný, by žalobce získal pouze o 200 000 Kč více, než stála samotná rekonstrukce bytu. Toto tvrzení žalobce soud vyhodnotil jako ryze účelové.

Dále se pak krajský soud ztotožnil se stanoviskem vysloveným Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 25. 11. 2007, č. j. 6 Ads 75/2006-87, kdy Nejvyšší správní soud ve věci žádosti o přiznání dávky sociální péče k otázce posuzování sociální potřeby ve smyslu § 1 odst. 1 zák. č. 482/1991 Sb., uvedl... „*v případě dluhu stěžovatele se NSS ztotožňuje s vyjádřením žalovaného, že by bylo zcela v rozporu se smyslem a účelem zákona, kdy by správní orgány při posuzování sociální potřeby občanů přihlížely k nejruznějším dluhům a půjčkám*“. Krajský soud pak uzavřel, že ani v této věci, k půjčkám žalobce, které vznikly v dřívější době nelze přihlížet, neboť občan si má brát takové půjčky nebo mít dluhy do takové výše, aby je dokázal ve lhůtě a řádným způsobem, s ohledem na své majetkové poměry zaplatit, a to, že má půjčky v takové výši, které nemůže s ohledem na svou sociální situaci zaplatit, nemůže vést v žádném případě k tomu, že by měl od státu pobírat příspěvek na živobytí.

Nejvyšší správní soud ve zrušujícím rozsudku ze dne 28. 6. 2017, č. j. 9 Ads 45/2017-29, uvedl, že se žalobcem lze souhlasit, že uhrazení soukromých závazků nemusí být vždy překážkou pro přiznání příspěvku na živobytí a odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2014, č. j. 6 Ads 98/2013-6. Nejvyšší správní soud konstatoval, že dle krajského soudu bylo stěžejní nikoliv to, že žalobce ze získaných peněžních prostředků za prodej bytu údajně hradil své soukromé závazky, ale že jeho tvrzení jsou nevěrohodná, zjevně účelová a neprokázaná. Půjčka z roku 2004 navíc nemá žádnou časovou souvislost s prodejem bytu, přičemž takové úvahy však v napadeném rozhodnutí žalovaného zcela chybí. Žalovaný své zamítavé rozhodnutí postavil na jednoznačném závěru, že prioritou osoby v hmotné nouzi je zajištění její základní výživy, nikoli použití získaných peněžních prostředků na jiné účely. Dle Nejvyššího správního soudu změna právního názoru soudu v řízení o žalobě je nevyhnutelně důvodem pro zrušení rozhodnutí správního orgánu, jestliže soud dospěje k závěru, že správní orgán posoudil věc nesprávně a nejde o případ, kdy účastník, ačkoli zákon porušen byl, na svých právech nebyl nikterak dotčen. Krajský soud

však sám právně i skutkově posoudil věc zcela jiným směrem a především stanovisko, které by měl zaujmout správní orgán, což způsobilo nepřezkoumatelnost rozhodnutí. Nejvyšší správní soud uzavřel, že zamítl-li ve svém rozhodnutí krajský soud žalobu, ačkoli vycházel z právního a skutkového stavu odlišného od stavu, z něhož vycházel správní orgán, a ze skutečností, ke kterým správní orgán v řízení v důsledku svého právního názoru pro nadbytečnost nepřihlížel, je takové rozhodnutí zatíženo vadami, pro které rozhodnutí krajského soudu bylo zrušeno.

Nejvyšší správní soud pak krajský soud zavázal, že v dalším řízení krajský soud zejména posoudí, zda se žalovaný řádně zabýval všemi uplatněnými odvolacími námitkami, a dospěje-li k závěru, že tomu tak bylo, žalobní námitky, které skutečně směřují do závěru žalovaného uvedenému v žalobou napadeném rozhodnutí, věcně posoudí. Pokud krajský soud dospěje naopak k závěru, že tomu tak nebylo, není oprávněn ohledně takových námitk předjímat stanovisko, které měl primárně zaujmout žalovaný.

Krajský soud na základě opětovného přezkoumání žalobních námitk dospěl k závěru, že **žaloba je důvodná**.

Krajský soud při opětovném posouzení věci, vázán ve smyslu ust. § 110 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), právním názorem vysloveným ve zrušovacím rozsudku Nejvyššího správního soudu nejdříve posoudil, zda se žalovaný zabýval všemi odvolacími námitkami.

V odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí žalobce popsal skutkový stav, jakým způsobem získal prodejem bytu částku 850 000 Kč a z jakého důvodu mu z této částky nic nezbylo, jak uvedeno shora, a namítal, že se jím Úřad práce dostatečně nezabýval, čímž způsobil nepřezkoumatelnost svého rozhodnutí. Ze správního spisu se dále podává, že při podání žádosti o příspěvek na živobytí dne 15. 12. 2014 žalobce uvedl, že od května roku 2014, od kdy byla dávka příspěvek na živobytí odejmuta, nedošlo v jeho majetkových poměrech k žádným změnám. Příspěvek na živobytí byl žalobci odejmut rozhodnutím Úřadu práce ze dne 14. 8. 2014, č. j. 284489/2014/BBA, jenž bylo odvolacím orgánem potvrzeno rozhodnutím ze dne 17. 10. 2014, č. j. MPSV-UM/15412/14/4S-JMK, a to se závěrem, že žalobce získal z prodeje bytu finanční částku 850 000 Kč, kterou měl (sníženou o částku odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce, tj. 843 180 Kč) použít k zajištění své výživy a ostatních životních potřeb. Úřad práce v prvostupňovém rozhodnutí tak vycházel ze závěrů učiněných v těchto rozhodnutích. Až následně v podaném odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí žalobce přiložil přílohy dokladující jeho dluhy. V napadeném rozhodnutí pak žalovaný toliko konstatoval, že uvedenou částku (843 180 Kč) měl žalobce použít k zajištění své výživy a ostatních životních potřeb. Z napadeného rozhodnutí tak vyplynulo, že tvrzeními žalobce, z jakého důvodu všechny peněžní prostředky získané z prodeje svého bytu vynaložil na jiné účely, se žalovaný nezabýval, neboť má za to, že je měl bez dalšího použít právě k zajištění své výživy a ostatních životních potřeb. Krajský soud tak dospěl k závěru, že se s odvolacími námitkami žalobce žalovaný zabýval.

Pokud jde však o žalobní námitku, že napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť uhrazení soukromých závazků nemusí být vždy překážkou pro přiznání příspěvku na živobytí,

je tato důvodná, neboť žalovaný tvrzení ohledně uhrazení dluhů měl při svém rozhodování vzít v potaz.

Správní orgány považovaly za prokázané, že žalobce finanční prostředky získal na základě převodu vlastnictví, kdy svůj byt převedl na pana Z. S., přičemž smlouva o převodu byla sepsána dne 23. 1. 2014. Z této smlouvy vyplynulo, že dohodnutá kupní cena je 850 000 Kč a byla zaplacená před uzavřením této smlouvy. Bylo tedy prokázáno, že žalobce získal z prodeje svého bytu částku 850 000 Kč. Žalobce však dále uvedl, že z této částky mu na živobytí či úhradu jeho osobních potřeb či bydlení nezůstala žádná částka, neboť vrátil dluh paní E. Ch., když si od ní půjčil 800 000 Kč, z kupní ceny, kterou získal za byt, jí celou částku nezaplatil a zbývá zaplatit ještě 90 000 Kč. Taktéž měl splatit dluh, který měl vůči panu V. D., ve výši téměř 140 000 Kč. Správní orgány založily svá rozhodnutí na předpokladu, že žalobce disponoval po prodeji bytu částkou 850 000 Kč. To pokládaly za dostačující pro určení, že žalobce podle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi nebyl osobou v hmotné nouzi. Žalovaný ani po podaném odvolání se tvrzením žalobce ohledně úhrady dluhů nezabýval, ale zároveň ani nezpochybňoval jejich existenci.

Podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi se osoba nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.

Podle § 3 odst. 4 zák. o pomoci v hmotné nouzi, orgán pomoci v hmotné nouzi může v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečně zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Podle § 15 odst. 2 zák. o pomoci v hmotné nouzi pro účely tohoto zákona se celkovými majetkovými poměry rozumí hodnota movitého a nemovitého majetku vycházející z jeho zjištěné ceny, kterého lze využít ihned, popř. po určité době, pro zvýšení příjmu, a to jak krátkodobě k překlenutí přechodného stavu hmotné nouze, tak dlouhodobě, pokud nelze využít jiné možnosti. Z movitého a nemovitého majetku, uvedeného ve větě první, je vyloučen majetek, jehož prodej nebo jeho jiné využití nelze po osobě vyžadovat. Pokud jde podle poměrů osoby o běžný nemovitý nebo movitý majetek, jehož hodnota je zjevně nízká, nebo naopak tak vysoká, že nelze mít pochyby o tom, že majetkové poměry nebrání přiznání dávky nebo naopak jsou na překážku přiznání dávky, nemusí být jeho cena podle zvláštního právního předpisu zjišťována.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2014, č. j. 6 Ads 98/2013-6 (všechna zde citovaná rozhodnutí dostupná na www.nssoud.cz), na nějž Nejvyšší správní soud ve zrušujícím rozsudku upozornil, „[p]ouhé konstatování, že prioritou osoby v hmotné nouzi je zajištění její základní výživy, nemůže obstát. Hmotná nouze je sociální událost, konstruovaná právním řádem České republiky toliko pro určení podmínek pro naplnění čl. 30 odst. 2 Listiny. S ohledem na čl. 1 Listiny („Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i

v právech.“) nelze paušálně tvrdit, že by tato sociální událost měla tak zásadní přesah do soukromoprávních práv a povinností osoby, již se nedostává materiálního zajištění, že by ji bez dalšího pod hrozbou sankce omezila v plnění jejích dalších právních povinností vůči jiným subjektům práva. Pro zajištění rovnosti občanů v demokratickém právním státě je zajisté nepřijatelná situace, kdy k materiálním faktorům, které objektivně ztěžují plnou integraci osob v hmotné nouzi do společnosti, přistoupí ještě signál daný správními orgány, aby ostatní občané zvažovali, a pokud možno se vyhýbali, zakládání ekonomických a jiných vazeb s osobami v hmotné nouzi, neboť tyto osoby pod hrozbou odnětí základních prostředků k obživě v podstatě ani nebudou moci jakékoli své závazky plnit.“

V tomto rozsudku Nejvyšší správní soud dále argumentuje závěry z dřívějšího rozhodnutí ze dne 31. 5. 2006, č. j. 6 Ads 43/2005-51 (stejně tak jako žalobce v žalobě), jenž se sice týká již zrušeného zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, avšak velmi podrobně se zabývá ústavními aspekty odnětí dávky v hmotné nouzi, jež lze plně vztáhnout na nyní posuzovanou věc. Dle závěrů citovaného judikátu nelze při posuzování podmínek pro odejmutí dávky pomoci v hmotné nouzi „(...) odhlédnout od ústavní direktivy, která zní: stát je povinen zajistit takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek v situaci, kdy je kdokoliv v hmotné nouzi. Pokud takovou pomoc stát zajistit odepře, pak jde o situaci, kterou z hlediska osoby nacházející se v této situaci nutno posuzovat doslova jako 'ultima ratio'; jestliže je tento výraz v diplomatické řeči užíván k vyjádření faktu přerušení diplomatických styků, zde dává stát najevo, že s takovou osobou 'přerušuje' přátelský a napomáhající kontakt, neboť se dopustila takových zákonem definovaných jednání či opomenutí, že si prostě pomoc nezaslouží. Pokud pak zákon takový stav 'ultima ratio' připouští, musí se tak dít za podmínek, jež jsou definovány naprosto jasně a přehledně, logicky právně bezchybně a ve všech souvztažnostech právního řádu (...)“.

S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že žalovaný těmito požadavkům nedostál, neboť provedl ryze formální interpretaci zákona, přičemž se nezabýval individuálními okolnostmi případu žalobce. Dle judikatury Nejvyššího správního soudu lze za odůvodněný případ ve smyslu § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi považovat např. situaci, kdy žadatel o dávku v hmotné nouzi sdělí správním orgánům neúplné a zkreslené údaje, čímž zamlčí svůj vlastnický vztah ke stavebnímu pozemku (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2013, č. j. 4 Ads 127/2012-34). Zde však žalovaný aplikoval zmíněné ustanovení na situaci, kdy pokládal za stěžejní, že žalobce získal prodejem bytu finanční částku ve výši 850 000 Kč, přičemž nepovažoval za relevantní tvrzení žalobce, že tyto finanční prostředky použil za na úhradu svého vlastního dluhu vůči soukromým osobám

Na základě výše uvedeného je tak zřejmé, že se žalovaný měl vypořádat se skutečností, že žalobce získal poměrně značné finanční prostředky prodejem svého bytu, který měl předtím ve vlastnictví a tyto vynaložil na zaplacení svých dluhů.

Soud na tomto místě uvádí, že rozhodující pro posouzení věci je posoudit celkové majetkové poměry, v souladu s ust. § 15 odst. 2 zák. o pomoci v hmotné nouzi.

Poprvé se k tvrzením žalobce ohledně úhrad dluhů žalovaný vyjádřil až ve vyjádření k žalobě, kde doplnil, že citaci z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2007,

č. j. 6 Ads 75/2006-87, dle něhož je v rozporu se smyslem a účelem zákona, aby správní orgány při posuzování sociální potřeby občanů přihlížely k nejruznějším dluhům a půjčkám a dodal, že chování žalobce vyhodnotil jako účelové a doložené doklady jako neprůkazné.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu z odůvodnění rozhodnutí správního orgánu obecně musí být seznatelné, proč považuje námitky účastníka za liché, mylné nebo vyvrácené, které skutečnosti vzal za podklad svého rozhodnutí, z jakého důvodu považuje skutečnosti předestírané účastníkem za nerozhodné, nesprávné, nebo jinými řádně provedenými důkazy vyvrácené, podle které právní normy rozhodl a jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2010, č. j. 9 As 66/2009-46, nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2010, č. j. 7 Afs 1/2010-53, případně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2009, č. j. 9 As 71/2008-109; obdobně též rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 1993, č. j. 6 A 48/92-23).

Žalovaný se s argumenty žalobce blíže vypořádal až ve vyjádření k žalobě, v němž tvrzení žalobce vyhodnotil jako účelové a nevěrohodné. Soud však konstatuje, že nedostatek odůvodnění nelze nahradit podrobnou argumentací uvedenou ve vyjádření k žalobě (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 9. 2003, č. j. 1 A 629/2002-25, publikovaný pod č. 73/2004 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2008, č. j. 8 Afs 66/2008-71), neboť argumenty uvedené ve vyjádření k žalobě měly zaznít v odůvodnění napadeného rozhodnutí, a proto na takové dodatečné odůvodnění napadeného rozhodnutí nemůže být brán zřetel (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 10. 2004, č. j. 3 As 51/2003-58, či rozsudek téhož soudu ze dne 27. 6. 2011, č. j. 4 As 21/2011-60).

Pro výše uvedené důvody soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí je nezákonné a podle § 78 odst. 1 s. ř. s. je zrušil s tím, že věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení. Žalovaný je v dalším řízení vázán právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.), tj. vypořádat se s odvolacími námitkami žalobce tak, že přihlédne k tvrzením žalobce ohledně vynaložení finančních prostředků získaných z prodeje bytu a řádně se s nimi vypořádá.

Ze všech shora uvedených důvodů krajský soud rozhodl o zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení, jak je ve výroku I. tohoto rozsudku uvedeno.

O nákladech řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ust. § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci měl plný úspěch ve věci žalobce, proto má právo na náhradu nákladů řízení. Ze soudního spisu vyplývá, že právnímu zástupci žalobce vznikly náklady za 3 úkony právní služby (převzetí a příprava věci, sepsání žaloby, sepsání kasační stížnosti) po 3 100 Kč podle ust. § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a), d) vyhl. č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), a dále má nárok na 3x režijní paušál po 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), zvýšeno o 21% DPH.

O nákladech řízení o kasační stížnosti bylo rozhodnuto ve smyslu ust. § 110 odst. 3 s. ř. s., dle něhož zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti, ve spojení s ust. § 60 s. ř. s. V řízení o kasační stížnosti právnímu zástupci žalobce vznikl na nákladech řízení 1 úkon právní služby ve výši 3 100 Kč, 1x režijní paušál ve výši 300 Kč.

Z uvedeného vyplývá, že celková výše odměny a náhrada nákladů hotových výdajů zástupce žalobce činí částku 10 200 Kč.

Celkem je tedy žalovaný povinen žalobkyni na nákladech řízení nahradit částku 10 200 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku, jak je uvedeno ve výroku II tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 14. prosince 2017

JUDr. Jana Kubenová, v. r.
samosoudkyně